

„Tarp pilkų debesų“ autorės knyga

RUTA SEPETYS

Nelengvu keliu

Alma littera

PIRMAS

Mano motina – prostitutė. Ne iš tų padraikų, kurios šlaistosi gatvėmis. Ji gana daili, kalba kaip visi padorūs žmonės, vilki gražiais drabužiais. Tačiau guli su vyrais už pinigus arba dovanas, o taip elgiasi prostitutės, kaip aiškinama žodyne.

Šio amato ji ėmėsi 1940 metais, kai man buvo septyneri, – tuomet iš Detroito mes persikėlėme į Naująjį Orleaną. Tiesiai iš geležinkelio stoties taksi nuvažiavome į prabangų viešbutį Šv. Karolio gatvėje. Vestibiulyje gurkšnodama gėrimą, ji susipažino su tokiu vyriškiu iš Taskalusos. Pasakė jam, kad esu jos seserėčia, kad veža mane pas motiną. Tolydžio merkė man, pakuždomis žadėdama nupirkti lėlę, jei pažaisiu ir jos palauksiu. Tą naktį miegojau viena vestibulyje ir sapnavau naują lėlę. Rytą mama užsakė mums erdvų kambarį su dideliais langais ir citrina kvepiančiais apvaliais muiliukais. Iš taskalusiečio ji gavo dovanų perlų vėrinį žalioje aksominėje dėžutėje.

– Džoze, mes puikiai gyvensime šiame mieste, – tarė mama, stovėdama priešais veidrodį ir grožėdamasi naujais perlais.

Rytojaus dieną į viešbutį atvažiavo tamsiaodis vairuotojas, vardu Kokis. Mama gavo kvietimą aplankyti kažkokį svarbų žmogų Prancūzų kvartale. Išmaudė mane vonioje ir apvilko gražia suknele. Net kaspiną įrišo į plaukus. Atrodžiau nei šiaip, nei taip, bet mamai nieko nesakiau. Tik šypsodama linktelėjau galvą.

– Tik nepriešgyniauk, Džoze. Aš taip laukiau Vilės skambučio ir nenoriu, kad imtum ožiutis kaip paprastai ir viską sugadintum.

Tylėk, jei tavęs niekas neklausia. Ir dėl Dievo meilės nepradėk niūniuoti, nes tuomet klaikiai atrodo. Jei būsi gerutė, nupirksiu tau ką nors išties nepaprasta.

– Gal lėlė? – paklausiau, tikėdamasi atgaivinti jai atmintį.

– Žinoma, širdele, ar norėtum lėlės? – paklausė ir, baigusi prieš veidrodį dažytis lūpas, pasiuntė oro bučinį.

Mudu su Koku beregint susidraugavome. Jis vairavo seną pilkšvą taksi automobilį. Įdėmiau išžiūrėjus, ant durelių matyti išblukęs taksi užrašas. Jis davė man kelis irisinius saldinius ir mirktelėjęs tarė: „Neatsiplėši, vaikeli.“ Švilpaudamas pro dantų švarples, vežė mus pas Vilę. Aš niūniavau iš paskutiniųjų, tikėdamasi, kad lipnūs saldiniai išklibins dantį. Jau antra diena, kai buvome Naujajame Orleane.

Sustojome Končio gatvėje.

– Ar jau atvažiuom? – paklausiau ir, ištempusi kaklą, sužiurau į gelsvą pastatą su juodais grotuotais balkonais.

– Čia jos namas, – tarė Kokis. – Vilės Vudli namas.

– Jos namas? Ne jos vyro? – susidomėjau.

– Liaukis, Džoze. Kas tau rūpi, ar ji ištekėjusi, ar ne? Patylėk! – sudraudė mama, pliaukštelėdama man per užpakalį. Ji pasitaisė suknelę ir susiglostė plaukus. – Nemaniau, kad taip jaudinsiuos, – sumurmėjo.

– Ko jaudinies? – paklausiau.

Ji čiupo man už rankos ir nusitempė takeliu. Kokis pamosavo man kepure. Nusišypsojusi pamojau jam ranka. Fasadiniame lange tvykstelėjus atspindžiui, gintarinė šviesa užliejo viduje dūluojančią tamsią žmogystą. Durys atsidarė, mums dar nespėjus prieiti arčiau.

– Jūs tikriausiai Luizė, – mamai tarė moteris.

Tarpdury stovėjo tamsiaplaukė vakarine aksomine suknele. Dailiai susišukavusi, tik nagai nugrauzti, apšerpetoję. Nagų neprižiūri apsileidėlės. To išmokau Detroite.

– Ji laukia jūsų svetainėje, Luize, – tarė tamsiaplaukė.

Nuo durų iki pat laiptų driekėsi ilgas raudonas kilimas, raitėsi aukštyn nuo vienos pakopos ant kitos. Apystata prabangi, neskoninga: tamsiai žali brokatai, prieblandoje švykso lempos tamsiais gaubtais. Vestibiulyje ant sienų kabo paveikslai – nuogos moterys rausvais krūtų speneliais. Cigarečių dūmų tvaikas, sumišęs su įsisenėjusiu rožių vandens kvapu. Mudvi ėjome pro būrelį merginų, kurios, glos-

tydamos man galvą, vadino širdele ir lėlyte. Pamenu, jų lūpos atrode lyg krauju išteptos. Mes atsidūrėme pirmojoje svetainėje.

Iš pradžių pastebėjau jos ranką, gyslotą ir blyškia, ant minkšto krėslo alkūnramsčio. Nagais, raudonais, spindinčiais kaip granatų sėklos, sprigtelėjusi būtų beregint susprogdinusi pripūstą balioną. Beveik ant kiekvieno piršto žėrėjo auksas ir deimantai. Mama vos gaudė kvapą.

Iš užpakalio aplenkusi krėslą, nuo lango pusės priėjau prie rankos, neatplėsdama nuo jos akių. Iš po standaus madingo sijono kyšo juodi aukštakulniai bateliai. Pajutau, kaip slenka į šoną kaspinas, įrištas į plaukus.

– Sveika, Luize.

Moters balsas buvo sodrus, be galo gilus. Šviesūs platinos atspalvio plaukai glotniai sušukuoti ir suveržti dekoratyvinėmis šukomis su inicialais V. V. Akys juodai apvestos, kampučiuose – smulkios raukšlės. Lūpos raudonos, bet ne kruvinos. Kadaise ji buvo graži.

Įdėmiai pažiūrėjusi į mane, pagaliau ji tarė:

– Sakiau: „Sveika, Luize.“

– Sveika, Vile, – atsakė mama. Atvedusi mane priešais krėslą, pridūrė: – Vile, čia Džozė.

Nusišypsojau ir kuo mandagiausiai tūptelėjau, per kelius sulenkdamą nušašusias kojas. Mostelėjusi ranka raudonais nagais, ji pavarė mane prie minkštasuolio, stovinčio priešais. Nedarniai skimbtelėjo apyrankė.

– Vadinasi... grįžai.

Vilė kilstelėjo cigaretę virš mamos perlų vėrinio dėžutės ir jos galu lengvai patukseno į dangtelį.

– Taip, Vile, jau daug laiko praėjo. Tikriausiai viską supranti.

Vilė neatsakė. Ant sienos tikėjo laikrodis.

– Gerai atrodai, – pagaliau prabilo Vilė, cigaretės galu tebetuksendama į dėžutės dangtelį.

– Prisižiūriu, – atsakė mama, atsilošdama ant minkštasuolio.

– Prisižiūri... taip. Girdėjau, kad praeitą naktį praleidai su kažkokiu geltonsnapiu iš Taskalusos.

Mama sustingo.

– Girdėjai apie taskalusietį?

Vilė įdėmiai žiūrėjo į ją, netardama nė žodžio.

– Et, Vile, tai ne klientas, – pasiteisino mama, nudurdama akis į kelius. – Šiaip geras vaikinai, ir tiek.

– Geras vaikinai, manding, nupirko tau šitą perlų vėrinį, – tarė Vilė, cigaretės galu vis stipriau tuksendama į dėžutę.

Kilstelėjusi ranką, mama pirštais perbraukė vėrinį ant kaklo.

– Verslas sekasi, – pasakė Vilė. – Vyrui šneka, kad bus karas. Jeigu tai tiesa, visiems magės prieš išvykstant paskutinį kartą pasimaginti. Galėtume dirbti drauge, Luize, bet... – Ji linktelėjo mano pusėn.

– Et, ji gera mergaitė, Vile, ir labai sumani. Net pati išmoko skaityti.

– Nemėgstu vaikų, – išrėžė toji, kiaurai verdama mane akimis.

Gūžtelėjau pečiais.

– Ir aš nelabai mėgstu.

Mama skaudžiai įgnybo man į ranką. Net suskaudo. Prikandau lūpą, stengdamasi neišsiviepti. Mama supyksta, kai imu aikčioti.

– Tikrai? – Vilė pasigrėžė į mane. – Tai ką gi tu veiki... jei nemėgsti vaikų?

– Na, einu į mokyklą. Skaitau. Verdu valgyti, tvarkau kambarį ir plaku martinio kokteilius mamai.

Šypsodama pažvelgiau į mamą ir pasitryniau ranką.

– Tvarkai kambarį ir plaki martinio kokteilius? – Vilė kilstelėjo smailius antakius. Pašaipus šypsnyš ūmai užgeso. – Tavo kaspinas nuslinko į šoną, mergele. Ar visada buvai tokia liesa?

– Sirguliuavau pastaruosius kelerius metus, – skubiai atsakė mama. – Džozė labai nuovoki ir...

– Matau, – griežtai atrėžė Vilė, cigaretės galu tebetuksendama į dėžutę.

Prisislinkau arčiau mamos.

– Aš peršokau pirmą klasę ir pradėjau mokyti nuo antros. Mama suklydo pasakiusi, kad aš lankiau mokyklą... – Mama koja bakstelėjo man į blauzdą. – Nieko baisaus. Mokykloje ji tiesiog pasakė, kad atsikėlėme iš kito miesto, ir aš pradėjau nuo antros klasės.

– Tu peršokai pirmą klasę? – paklausė Vilė.

– Taip, *madame*, ir, man regis, nieko nepraradau.

– Nevadink manęs *madame*. Vadink Vile. Aišku?

Ji pasimuistė krėslė. Slapčia žvilgtelėjus, man pasidingojo, lyg iš po pagalvėlės, padėtos ant krėslė sėdynės, būtų kyšojusi pistoleto rankena.

– Aišku, ponė Vile, – atsakiau.

– Ne ponė Vilė, o tiesiog Vilė.

Sužiurau į ją.

– Iš tikrųjų, Vile, man labiau patinka, kai mane vadina Džo, ir, tiesą pasakius, kaspiniai man buvę nebuvę.

Ištraukiau kaspiną iš savo vešlių kaštoninių plaukų ir siektelėjau žiebtuvėlio, gulinčio ant stalo.

– Aš neprašiau ugnies, – tarė Vilė.

– Bet jūs tuksenote cigaretės galu penkiasdešimt tris kartus... dabar jau penkiasdešimt keturis, tad pamaniau, kad norite rūkyti.

Vilė atsiduso.

– Gerai, Džo, pridėk man cigaretę ir įpilk viskio.

– Gryno ar su ledu? – paklausiau.

Ji išsižiojo nustebusi, paskiau užsičiaupė.

– Gryno.

Ji nenuleido nuo manęs akių, kai pridėjau jai cigaretę.

– Ką gi, Luize, – Vilė išpūtė aukštyn ilgą dūmų sruogą. – Sugebėjai kaip reikiant prisivirti košės, ar ne?

Mama atsiduso.

– Tu negali čia gyventi, negali su vaiku. Turi susirasti būstą, – tarė Vilė.

– Neturiu pinigų, – atsiliepė mama.

– Rytą mano vardu įkeisk perlus ir turėsi pinigų smulkioms išlaidoms. Dofino gatvėje yra nedidelis butukas, vienas mano bukmeikeris jį nuomojosi. Mulkis nusišovė aną savaitę. Palindo po velėna ir pastogės jam nebereikia. Nuoma sumokėta iki trisdešimtos. Sutvarkysiu visus reikalus, o mėnesio pabaigoje matysim, kaip tau sekasi.

– Gerai, Vile, – atsiliepė mama.

Padaviau Vilei taurę ir vėl atsėdau, paspyrusi kaspiną po minkštasiuoliu.

Gurkštelėjusi ji linktelėjo galvą.

– Garbės žodis, Luize, kur esi mačiusi septynmetę barmenę?

Mama patraukė pečiais.

Visa tai buvo prieš dešimt metų. Ji taip ir nenupirko man lėlės.